

- Haartman, L. v. 1972. Further observations on late nesting in cardueline finches. *Ornis Fennica* 49: 15.
- Hannerz, D. 1924. Fågelnöiser från Östergötland. *Fauna och Flora* 19: 45-46.
- Hildén, O. 1972. Late breeding in *Carduelis* species. *Ornis Fennica* 49: 14-15. (Finnish with summary in English.)
- Larsson, G. 1952. Ryda sockens fågelfauna. *Fauna och Flora* 47: 9-53.
- Newton, I. 1972. *Finches*. Collins. London.
- Nilsson, S. 1858. *Skandinavisk Fauna*. Foglarna. Första bandet. CWK Gleerup. Lund.
- Nordin, I. 1954. Exkursionsanteckningar från Gotland sommaren 1953. *Fauna och Flora* 49: 62-68.
- Nyqvist, H. 1916. Fåglar läggande tvänne kullar. *Fauna och Flora* 11: 21-24.
- Oakes, C. 1952. *The Birds of Lancashire*. Oliver & Boyd. London. (Cit. efter Newton 1972.)
- Olsson, V. 1971. *Lövskogens och kulturlandskapets fåglar*. Almqvist & Wiksell. Stockholm.
- Palmgren, P. 1932. Fågeln och dess häckningsrevir. *Ornis Fennica* 9: 14-25.
- Persson, F. 1928. Kullaspetsens häck- och sträckfåglar. *Fauna och Flora* 23: 65-84.
- Rosenius, P. 1929. *Sveriges Fåglar och Fågelbon*. CWK Gleerup. Lund.
- Simon, P. 1985. Contribution à l'écologie d'une avifaune de bosquets en milieu rural. *Le Gerfaut* 75: 3-100.
- Tast, J. 1968. Changes in the distribution, habitat requirements and nest-sites of the Linnet, *Carduelis cannabina* (L.), in Finland. *Ann.Zool.Fennici* 5: 159-178.
- Tast, J. 1970. Group nesting and the breeding season of the Linnet *Carduelis cannabina* in Finland. *Ornis Fennica* 47: 74-82.
- Witherby, H.F., Jourdain, F.C.R., Ticehurst, N.F. & Tucker, B.W. 1948. *The Handbook of British Birds*. H.F. Witherby Ltd, London.

Summary

Late breedings of the Linnet Carduelis cannabina in southern Sweden

A number of Linnet pairs, breeding in a small bushy garden close to the shore of the bay of Skälderviken, south-western Sweden (56° 25' N; 12° 40' E), were studied more or less closely in the summer-time, i.e. during the latter part of the breeding season. The time course of the breeding events is presented in Table 1 together with stray observations on laying, clutch size, number of young, and breeding success. Successful and productive breedings with laying start in July are obviously common. Three pairs started laying in August, although with a much poorer outcome (small clutches, only one nest produced fledglings). Moreover, a fourth pair abandoned the prepared nest before laying. The extended breeding season, which begins in the latter half of

April, is in accord with the opinion that the species normally produces two clutches in southern Sweden. In fact, there is more than enough time for successful pairs to rear three broods in sequence. Whether the late breedings are the consequence of repeated nesting failures only, or whether true third clutches are involved, is still open to question. No case of a tripple-brooded Linnet pair has so far been established in Sweden.

Anders Enemar, Zoologiska institutionen, Box 463, S-405 30 Göteborg, Sweden.

<https://doi.org/10.34080/os.v9.22922>

Kan konkurrens med gråhakedopping *Podiceps ruficollis* vara en orsak till svarthakedoppingens *Podiceps auritus* minskning i södra Sverige?

PER ÅLIND

Ölands bestånd av svarthakedopping har gått tillbaka rejält under de senaste 25 åren. Minskningen bedöms uppgå till i storleksordningen 40% sedan början av 1970-talet (Mascher 1972, Carlsson & Wallin 1996). Mönstret är detsamma i merparten av de södra och mellersta delarna av Sverige (Douhan 1998). Däremot förefaller populationen norr om Dalälven att ha förändrats i betydligt mindre grad under den nämnda perioden (Douhan op.cit.).

Orsakerna bakom tillbakagången är inte närmare fastlagda. Flera tänkbara faktorer har diskuterats som betydelsefulla i sammanhanget, t.ex. skratmåsens minskning och försvinnande samt födokonkurrens med fisk (Douhan 1998). Det faktum att svarthakedoppingen under senare tid etablerat sig i små, fisktomma och nyanlagda vattensamlingar som vilt- och bevattningsdammar (Douhan op.cit.) indikerar att konkurrens från fisk kan spela en betydelsefull roll.

Att även en annan typ av konkurrens kan ha betydelse blev jag varse en dag i april 1998. Platsen var Bårbykärret, för närvarande svarthakedoppingens viktigaste öländska häckningslokal (Carlsson & Wallin 1996). Under den dryga halvtimma som mitt

besök varade fick jag bevittna hur en gråhakedopping (hanne?) med stor intensitet jagade en svarthakedopping (också hanne?) kors och tvärs i den västra delen av kärret. Det var bara när svarthaken hade sökt sig in i de allra tätaste delarna av bladvass- och kaveldunsruggarna som jakten avbröts. Men så fort den försökte att ta sig ut på öppet vatten igen var förföljandet i gång på nytt. Att uppvisningen ackompanjerades av ljudliga grymtanden från gråhaken och höga "skrik" från svarthaken gjorde den än mer dramatisk.

Det är naturligtvis omöjligt att dra några särskilt långtgående slutsatser av en enda observation vid ett tillfälle. Därför är det intressant att notera att andra fågelintresserade besökare vid Bårbykärret, både bofasta och tillresta, gjort ungefär samma iakttagelser som jag. Vad skulle då följden bli om den föreställning som utspelades inför mina ögon den här aprildagen är symptomatisk för relationen mellan de båda arterna? Jag tror inte att det är att göra alltför mycket våld på sanningen att i så fall förutspå svarthaken en tynande framtida tillvaro vid lokalen.

Medan svarthaken sedan lång tid tillbaka har förekommit i Bårbykärret (Rodebrand 1981) är gråhaken en sentida nykomling. Första året som ett par höll revir i kärret var 1997. Det är dock osäkert om någon häckning genomförts vare sig 1997 eller 1998 (Wallin muntl.). Vid Bårbykärret är således kontakten mellan de båda arterna av sent datum. Den enda övriga ölandslokal som jag känner till regelbundet hyser båda arterna är dammarna vid Albrunna kalkstensbrott. Där häckar emellertid arterna i olika dammar och kommer inte i direktkontakt med varandra på samma sätt som vid Bårbykärret (Wallin muntl.).

Svarthakedoppingen har enligt uppgifter i litteraturen svårt att i längden klara konkurrens från gråhakedopping (Cramp & Simmons 1977). Slående är också att svarthakedoppingens tillbakagång i Skåne och vid Tåkern i Östergötland sammanfaller väl i tiden med ökningar av bestånden av gråhakedopping i respektive område (Karlsson & Kjellén 1984, Druid 1990). Även i Uppland finns ett om än inte lika tydligt tidsmässigt samband mellan gråhakedoppingens spridning och svarthakedoppingens minskning (Fredriksson & Tjernberg 1996). Här har dock svarthakedoppingen försvunnit från betydligt fler sjöar än de som idag hyser gråhakedopping (Tjernberg i brev), vilket talar för att andra faktorer än eventuell mellanartskonkurrens varit de viktigaste för svarthakedoppingens tillbakagång.

Det kan vara intressant att i det här sammanhanget belysa situationen för de båda doppingarna i en

region i den nordigare delen av landet. I Västerbotten har exempelvis stammen av svarthakedopping varit förhållandevis stabil under 1990-talet (Douhan 1998) samtidigt som beståndet av gråhakedopping vuxit till det största i Sverige (Olsson 1998). De båda arterna förekommer här också till viss del i samma typ av miljö, nämligen i stora och vegetationsrika sjöar (Olsson op.cit.). Sammantaget talar detta vid en första anblick klart mot hypotesen om mellanartskonkurrens.

De sjöar som hyser båda arterna är emellertid förhållandevis få till antalet (Olsson muntl.). De har dessutom gemensamt att de förutom att vara stora till ytan (>50 ha) även är ganska produktiva samt att häckplatserna för de båda doppingarterna ligger i skyddade vikar på tämligen långt avstånd från varandra (Olsson muntl.). Det innebär att par av de båda arterna mycket sällan kommer i direktkontakt med varandra på de västerbottniska häckplatserna. Följaktligen uppstår heller inte direkta konkurrenssituationer långt när lika frekvent som i de oftast små vatten (omkring några hektar eller mindre) som utgör huvudsaklig livsmiljö för arterna i södra Sverige. Ökad konkurrens från gråhakedopping nämns dock som en tänkbar orsak till svarthakedoppingens minskning i små sjöar i norra delen av Västerbottens kustland, tillika gråhakens kärnområde i regionen (Olsson 1998).

Avsikten med den här notisen är inte att leda i bevis mellanartskonkurrens som den viktigaste faktorn bakom svarthakedoppingens kräftgång i Sverige. Min föresats har i stället varit att lyfta fram tanken att konkurrens mellan de båda doppingarterna under häckningstid kan vara en pusselbit i förklaringen till den negativa beståndstrenden hos våra svenska svart-hakedoppingar. Samtidigt vill jag poängtera att mellanartskonkurrens inte ensamt kan förklara svarthakedoppingens stora tillbakagång i alla delar av landet, t.ex. i Uppland (Douhan 1998). Men åtminstone lokalt i södra Sverige kan konkurrens mellan gråhake- och svarthakedopping ha varit en bidragande orsak till den senare artens tillbakagång.

Tack

Tack till Mats Wallin för kompletterande uppgifter om doppingarnas liv och leverne vid Bårbykärret 1997 och 1998 samt till Christer Olsson och Martin Tjernberg för upplysningar om de båda arternas utbredning i Västerbotten respektive Uppland.

Referenser

- Carlsson, L. & Wallin, M. 1996. Svarthakedoppingen på Öland. *Calidris* 25: 141–147.
- Cramp, S. & Simmons, K.E.L. (red). 1977. *The Birds of the Western Palearctic*, Vol. 1. Oxford University Press.
- Douhan, B. 1998. Svarthakedoppingen. En fågel på tillbakagång i Sverige. *Vår Fågelvärld* 57(1): 7–22.
- Druid, H. 1990. Doppinginventeringen i Tåkern 1989. *Vingspeglarna* 9: 60–63.
- Fredriksson, R. & Tjernberg, M. (red). 1996. Upplands fåglar – fåglar, människor och landskap genom 300 år. *Fåglar i Uppland*, supplement 2.
- Karlsson, J. & Kjellén, N. 1984. Doppingar i Skåne; historik, nuvarande förekomst och beståndsväxlingar. *Anser* 23: 27–52.
- Mascher, J.W. 1972. Svarthakedoppingen, *Podiceps auritus* (L.), på Öland. *Calidris* 1(4): 3–11.
- Olsson, C. 1998. *Västerbottens fåglar*. Manuskript.
- Rodebrand, S. 1981. Häckande våtmarksfåglar vid Bårbykäret 1975–1981. *Calidris* 10: 233–239.

Summary

Is antagonistic behaviour by the Red-necked Grebe Podiceps ruficollis a cause for the decline of the Slavonian Grebe Podiceps auritus in southern Sweden?

The Slavonian Grebe has declined substantially in the southern and middle parts of Sweden during the

last twenty-five years (Douhan 1998). The reasons behind the decline are not yet fully understood. Competition with fish and loss of safe nesting sites during the breeding period due to a decreasing population of Black-headed Gulls are some among several possible explanations. This short report describes observations from the Bårby marsh on Öland, where a Red-necked Grebe was seen chasing a Slavonian Grebe very intensively for at least one hour. If this behaviour is typical during the breeding season at localities that host both species, the consequence will doubtless be that the Slavonian Grebe in the end will desert the area. Earlier observations have also shown that competition between the two species is disadvantageous to the Slavonian Grebe, resulting in a more or less separate breeding distribution (e.g. Cramp & Simmons 1977). Although, there is no proof of interspecific competition being one of the main causes for the decline of the Slavonian Grebe in Sweden, competition between the two species might have been of importance for the decrease of local populations of Slavonian Grebe, at least in some regions in southern Sweden.

Per Ålind, Strandgatan 33C, S-392 35 Kalmar, Sweden

E-mail: per.alind@telia.com